

172. Tiistaina 29 päivänä tammikuuta 1991

kello 18.25

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ensimmäinen käsittely:

1) Ehdotus laiksi kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevaan kansainväliseen yleissopimukseen liittyvän kuolemanrangaistuksen poistamisesta tehdyn toisen valinnaisen pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä ... 6012

Hallituksen esitys n:o 274
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 22

2) Ehdotukset ympäristölupamenettelylaiksi sekä siihen liittyviksi laeiksi „

Hallituksen esitys n:o 312
Lakialoite n:o 138
Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 39

3) Ehdotukset maastoliikennelaiksi ja laiksi tieliikennelain muuttamisesta 6013

Hallituksen esitys n:o 95
Liikennevaliokunnan mietintö n:o 10

4) Ehdotus laiksi aseettomasta palveluksesta ja siviilipalveluksesta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta 6014

Hallituksen esitys n:o 310
Puolustusasiainvaliokunnan mietintö n:o 8

Esitellään:

5) Hallituksen esitys n:o 323 vapaa-
kuntia koskevan lainsäädännön täy-
dentämisestä 6015

Siv.

6) Puhemiesneuvoston ehdotus edus-
kunnan työjärjestyksen muuttamisesta 6015

Siv.

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies
Hetemäki-Olander.

Nimenhuudon sijasta merkitään läsnä ole-
viksi ne edustajat, jotka osallistuivat edelli-
seen täysistuntoon.

Ilmoitusasiat:

**Ed. Seppäsen ym. välikysymys hallituksen
harjoittamasta talous- ja työllisyyspolitiikas-
ta**

Ensimmäinen varapuhemies: Ul-
kopuolella päiväjärjestyksen ilmoitetaan, että
viime istunnossa tähän istuntoon pöydälle
pantuun ed. Seppäsen ym. välikysymykseen
n:o 8 hallituksen harjoittamasta talous- ja
työllisyyspolitiikasta ei ole sen allekirjoitta-
jien lisäksi yhtynyt muita edustajia.

Kun välikysymykseen näin ollen on yhty-
nyt kaikkiaan 20 edustajaa, tulen valtiopäi-
väjärjestyksen 37 §:n 2 momentin mukaisesti
antamaan välikysymyksen tiedoksi asian-
omaiselle valtioneuvoston jäsenelle.

**Ed. Pekkarisen ym. välikysymys hallituksen
harjoittamasta talous- ja työllisyyspolitiikas-
ta**

Ensimmäinen varapuhemies: Ul-
kopuolella päiväjärjestyksen ilmoitetaan, että

viime istunnossa tähän istuntoon pöydälle pantuun ed. Pekkarisen ym. välikysymykseen n:o 9 hallituksen harjoittamasta talous- ja työllisyyspolitiikasta ovat sen allekirjoittajien lisäksi yhtyneet edustajat Anttila ja Juhantalo.

Kun välikysymykseen näin ollen on yhtynyt kaikkiaan 31 edustajaa, tulen valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 2 momentin mukaisesti antamaan välikysymyksen tiedoksi asianomaiselle valtioneuvoston jäsenelle.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevaan kansainväliseen yleissopimukseen liittyvän kuolemanrangaistuksen poistamisesta tehdyn toisen valinnaisen pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 274

Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 22

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 22.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

2) Ehdotukset ympäristölupamenettelylaiksi sekä siihen liittyviksi laeiksi

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 312

Lakialoite n:o 138

Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 39

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 39.

Keskustelu:

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Ympäristölupamenettelylakiehdotuksen lähe-

tekeskustelussa kiinnitin huomiota siihen, että pitkästä valmisteluajasta huolimatta hallitus on saanut aikaan vain ehdotuksen ympäristölupamenettelyn jonkin asteiseksi kehittämiseksi. Yleisesti toivottiin, että tämän lakiehdotuksen sijasta eduskunnalle olisi esitelty ehdotus todelliseksi ympäristönsuojelulaiksi, joka olisi sisältänyt aineellisoikeudellisia säännöksiä ympäristön pilaamista koskevista asioista muodollisten säännösten ohella. On erittäin suuri vahinko itse ympäristönsuojelun kannalta, että lainsäädännön kehittämislähtö puuttuu edelleen kokonaisu suunnitelma ja sen järjestelmällinen toteuttaminen. Nyt on vain joukko irrallisia projekteja, joiden tuloksena syntyneet lait eivät aina ole keskenään edes yhteen sovitettavia.

Laki- ja talousvaliokunnalle ilmoitettiin, että ministeriössä valmistellaan ehdotusta ympäristönsuojelulaiksi. Hyvä niin, mutta aikaa kuluu turhan paljon. Samanaikaisesti tilanne luonnossa huononemistaan huononee. Yhtään kielteistä kehityskulkua Suomen luonnossa ei tämän hallituksen aikana ole kyetty katkaisemaan, saati että elinympäristömme tila olisi parantunut.

Meillä vedotaan usein muiden maiden, erityisesti Pohjoismaiden, lainsäädännön tilaan, kun halutaan saada tukea omille lainsäädäntöhankkeille. Näin voidaan tehdä tässäkin tapauksessa. Muissa Pohjoismaissa nimittäin ympäristönsuojeluun liittyvät lapaasiat säädellään ympäristönsuojelulaissa, vaikka erillislainsäädännölläkin on niissä oma merkityksensä. Norjassa ympäristönsuojelulaki sisältää jopa säännökset ympäristövahinkojen korvaamisesta.

Suomen hallituksen valinnasta seuraa, että valiokunnan enemmistön kannattaman lupamenettelylain säätämisen jälkeen aineellisia säännöksiä joudutaan edelleen etsimään ja päätökset tekemään erillislainsäädännön mukaisesti. Esimerkiksi luvan tarve perustuisi voimassa oleviin säännöksiin eri laeissa. Lupaharkintaa ei siis voida suorittaa kaikkien lupamenettelylakien kannalta vaan ainoastaan niiden, joiden kohdalla edellytykset täytyvät. Tämän vuoksi ei ympäristöllinen kokonaisharkinta ole mahdollista edes menettelyyn muodollisesti kuuluvien lakien laajuudessa, puhumattakaan ulkopuolelle jäävistä laeista, kuten maa-aineslaki ja vesilaki.

Lakiehdotuksen 1 §:ssä esiin tuotuun ympäristövaikutusten arvioinnin kehittämiseen

ei siis ole juurikaan mahdollisuuksia, kun noudatettavana ovat jo muutoinkin voimassa olevat lait. Mitään uutta tässä suhteessa ei ole odotettavissa. Tämä valitettava tilanne on kylläkin synkronissa sen kanssa, ettei Holkerin hallitus ole ryhtynyt muutoinkaan hallitusohjelmassaan lupaamaansa taloudellisten ratkaisujen ympäristövaikutusten arviointiin.

Hallituksen valitsemasta ratkaisumallista seuraa käytännön tasolla, että näiden lakien säätämisen jälkeenkin ainoastaan terveydenhoitolaki on varsinainen lupalaki ja vain sen nojalla voidaan lupa evätä yhdistetyssä lupamenettelyssä.

Kun edellä sanottu kävi ilmeiseksi, ryhdyttiin vihreässä eduskuntaryhmässä valmistelemaan sellaista lakiehdotusta, jossa olisi edes jonkin verran varsinaista ympäristönsuojelubastanssia mukana. Tämän työn tulos, lakialoite n:o 138, esiteltiin eduskunnalle viime viikolla. Lain toisessa käsittelyssä tulenkin tekemään mietintöön liitettyyn vastalauseeseen vedoten ehdotuksen, että käsittelyn pohjaksi otettaisiin sen sisältämät lakiehdotukset.

Todellinen ympäristönsuojelu edellyttää, että kaikilla hallinnon tasoilla asioista ovat päättämässä henkilöt, jotka ymmärtävät päätöstensä sisällön ja merkityksen. (Ed. Helle: Älkää vaatiko liikaa!) — Yritän ainakin vaatia katkeraan loppuun saakka.

Kuntatasolla tarvitaan edelleen ympäristölautakuntia. — Ed. Helle, eikö ole hyvä ajatus? — On valitettavaa, että monet kunnat ovat suhtautuneet erittäin kevyesti, jopa vihamielisesti kaikkeen ympäristönsuojeluun. Muuten kävi selville myöskin valiokuntakäsittelyssä, että näin suhtautujia löytyy myöskin valiokunnan eräistä jäsenistä. Tämä on kostautuva kaikille tulevaisuudessa.

Väliportaan tasolla ollaan nyt menossa kohti sekavaa ratkaisua, kun pitäisi pyrkiä selvään järjestelyyn. Yleisvalvonta olisi läänihallituksilla ja lupapäätösten valvonta taas vesi- ja ympäristöpiireillä. Myöskään ympäristöministeriön ja ympäristöhallituksen välistä työnjakoa ei ole kyetty selkiyttämään.

Hallinnon järjestämisen ongelmat saattavat tulla esiin myös hallinnollisten pakkokeinojen käytössä. Lupapäätöksiä valvoville vesi- ja ympäristöpiireille ei nimittäin anneta oikeutta pakkokeinojen käyttöön, vaan ainoastaan esityksenteko niistä. Vesi- ja ympä-

ristöpiiri olisi tässä itse asiassa tavallisen kansalaisen asemassa.

Ehdotetun ja valiokunnan enemmistön hyväksymän lupamenettelylain ulkopuolelle jäävät tärkeistä ympäristölaeista kokonaan vesilaki, maa-aineslaki, rakennuslaki, meluntorjuntalaki ja kemikaalilaki. Menettelynkään osalta ympäristöasiat eivät siten tule käsittelyyn samanaikaisesti samassa viranomaisessa. Nämä lait eivät ole merkityksellään toki samanlaisia. Niiden mukaanottaminen riippuu siitä, kuinka suuri paino laitetaan ympäristöasioiden tehokkaalle hoidolle yhteiskunnassa. Joka tapauksessa maa-aineslaki ja vesilaki ovat tässä välttämättömiä ottaa mukaan.

Arvoisa puhemies! Lopuksi kiinnitän huomiota siihen, ettei kestävä kehityksen periaatetta ole kirjattu hallituksen esitykseen. Tämä tavoite tunnetaan rakennuslaissa, mutta ei nyt ympäristönsuojelua edistettäessä. Kun ministeriö valmistelee varsinaista ympäristönsuojelulakia, on tavoitteena oltava kestävä kehitys, jonka toteutumiseksi kaikki ratkaisut tehdään.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

3) Ehdotukset maastoliikenneliksi ja laiksi tieliikennelain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 95
Liikennevaliokunnan mietintö n:o 10

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on liikennevaliokunnan mietintö n:o 10.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

4) Ehdotus laiksi aseettomasta palveluksesta ja siviilipalveluksesta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 310
Puolustusasiainvaliokunnan mietintö n:o 8

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on puolustusasiainvaliokunnan mietintö n:o 8.

Keskustelu:

Ed. Laine: Rouva puhemies! Esillä on ns. väliaikaislaki, joka koskee aseistakieltäytyjiä, aseetonta palvelua ja siviilipalvelua. Silloin kun väliaikaislaki säädettiin, samalla pidennettiin myös niitä vankeusrangaistuksia, joiden kohteeksi totaalkieltäytyjät joutuvat. Silloin kansanedustajat, jotka nyt ovat vasemmistoliiton eduskuntaryhmässä, kiinnittivät huomiota kritisoiden juuri näihin ongelmiin, jotka hallitus nyt toteaa tosiasiaksi. Hallitus nyt ehdottaa pieniä muutoksia ja korjauksia, jotka tarkoittavat vankeusrangaistuksen lyhentämistä puoleen jäljellä olevasta palveluajasta, ja myös eräitä muita muutoksia.

Me vasemmistoliiton kansanedustajat olemme kuitenkin liittäneet puolustusasiainvaliokunnan mietintöön vastalauseen sen vuoksi, että emme vielä pidä riittävinä näitä muutoksia tässä väliaikaislaissaakaan, vaan toivomme suuren valiokunnan ottavan huomioon puolustusasiainvaliokunnan mietintöön liittämämme vastalauseen ja siten korjaavan näitä epäkohtia. Tuon vastalauseemme mukaisesti haluan tässä yhteydessä huomauttaa, että me olemme kyllä pitäneet vastalauseemme perustana Aseistakieltäytyjälaiton esityksiä eli, ed. Aittoniemi, me siis tunnustamme oikeuden kieltäytyä aseellisesta palveluksesta, vaikka meistä useimmat ovat itse kyllä sen suorittaneet.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Nämä kaikki toimet, kuten olen aikaisemminkin tänään täällä todennut, vasemmistoliiton taholta ovat maanpuolustuksen murentamista. He tekevät sen täysin härskisti ja häikäilemättömästi mitenkään pyrkimättä edes salailemaan enää omia päämääriään.

Tämä vastauksena ed. Laineelle, jota kansanedustajana suuresti kunnioitan. Nyt on kysymys vain asioista eikä henkilökohtaisuudesta.

Minä ymmärrän sen, jos joku haluaa suorittaa asevelvollisuutensa siviilipalvelusmiehenä. Se on toki sallittava, koska me ihmiset ajattelemme asioista eri tavalla. Mutta sellaisilla yhteiskunnan jäsenillä, jotka katsovat, että heillä ei ole minkäänlaista velvollisuutta yhteiskunnan rakenteiden ja puolustuksen ylläpitämiseksi, minun sielussani ei ole kyllä minkäänlaista arvoa. Se johtuu siitä, että vaikka kuinka yrittäisin ajatella, minä en löydä mitään perusteita sille, että jotkut ihmiset ovat kokonaisuudessaan vapaita yhteiskunnan sisäisestä tai ulkoisesta puolustuksesta. Se ei mahdu minun ajatukseeni millään tavalla.

Sen vuoksi tällaisen lieventämisen säätämistä nimenomaan totaalkieltäytyjien puolella ei voida hyväksyä. Heistä ei tosin ole yhteiskunnalle mitään hyötyä missään suhteessa, olivat he sitten missä hyvänsä, näin minä arvelen, mutta joka tapauksessa tällaista lakia ei voida hyväksyä. Tämä täytyy aikanaan kolmannessa käsittelyssä esittää hylättäväksi. Meillähän ei ole edustajaa asianomaisessa valiokunnassa, jotta olisimme nämä näkemykset voineet tuoda jo siellä esille.

Ed. Laine: Rouva puhemies! Tietenkin ed. Aittoniemellä on oikeus mielipiteisinsä, niin kuin hänen ryhmälläänkin. Haluaisin nyt kuitenkin todeta sen seikan, että oikeus kieltäytyä aseista on tunnustettu ihmisoikeudeksi Euroopan neuvostossa, YK:ssa, se on yleismaailmallisesti tunnustettu oikeus. Kun minä humanistina kansanedustajana suon ed. Aittoniemelle oikeuden sellaisten mielipiteiden esille tuomiseen, joita en kyllä sinänsä voi kannattaa, niin katson, että kyllä olisi kohtuullista, että ed. Aittoniemi voisi suhtautua näihin kansainvälisiin ihmisoikeuksiin siten, kuin nyt uskon eduskunnan valtaenemistön suhtautuvan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

laki- ja talousvaliokuntaan

5) Hallituksen esitys n:o 323 vapaakuntia koskevan lainsäädännön täydentämisestä

perustuslakivaliokuntaan

6) Puhemiesneuvoston ehdotus eduskunnan työjärjestyksen muuttamisesta

Ensimmäinen varapuhemies:
Eduskunnan seuraava täysistunto on ensi
torstaina kello 15 ja kyselytunti samana
päivänä kello 17.

Täysistunto lopetetaan kello 18.43.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Erkki Ketola

